

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (predictive correlational research design) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในงาน ความเหนื่อยหน่ายในงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช และหาปัจจัยทำนายความเหนื่อยหน่ายในงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในกลุ่มการพยาบาล และให้การพยาบาลผู้ป่วยในโรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช จาก 9 แผนกผู้ป่วย ได้แก่แผนกผู้ป่วย อายุรกรรม แผนกผู้ป่วยศัลยกรรม แผนกผู้ป่วยสูติรีเวชหลังคลอด แผนกผู้ป่วยออโรโธปิดิกส์ แผนกผู้ป่วยห้องผ่าตัดและวิสัญญี แผนกผู้ป่วยพิเศษ แผนกผู้ป่วยกุมารเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอกและฉุกเฉิน แผนกผู้ป่วยหูดาคอจุมูก จำนวนทั้งสิ้น 668 คน (กลุ่มการพยาบาล, 2549ก)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นพยาบาลวิชาชีพในกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2545) และมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่อัตราส่วนระหว่างจำนวนตัวแปรอิสระต่อจำนวนกลุ่มตัวอย่างคือ 1: 40 (Tabachnick & Fidell, 2001) ผลการคำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 440 คน
2. คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรแต่ละแผนกผู้ป่วย ดังตารางที่ ๓2 (ภาคผนวก จ)

3. นำรายชื่อของพยาบาลวิชาชีพทุกแผนกผู้ป่วยมาจับฉลากแบบไม่แทนที่ให้ได้ตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ ซึ่งถ้าหากจับฉลากได้กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 1 ปี ผู้วิจัยจะทำการจับฉลากใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อคำถามปลายเปิดและปลายปิด เกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา เงินเดือนที่ได้รับปัจจุบัน เงินค่าล่วงเวลาที่ได้รับในแต่ละเดือน การขึ้นปฏิบัติงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงานการพยาบาล แผนกที่ปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบผู้ป่วยโดยเฉลี่ยในอัตราส่วนแต่ละเวร สวัสดิการที่ได้รับจากโรงพยาบาลในขณะนี้ การอบรม สัมมนาในวิชาชีพการพยาบาล ความถี่ของการอบรม สัมมนา ความต้องการลาศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นคณะกรรมการต่างๆ ในโรงพยาบาล ความตั้งใจในการลาออกจากวิชาชีพการพยาบาล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในงาน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม โดยศึกษาในปัจจัย 7 ด้าน ได้แก่ ปริมาณงานที่ต้องการ เงินเดือนและผลประโยชน์ที่นอกเหนือจากเงินเดือน ความเป็นมิตรและความร่วมมือของเพื่อนร่วมงาน การบริหารจัดการของผู้บริหาร การให้ข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ ความมั่นคงและปลอดภัยในงาน โอกาสในการเจริญเติบโตและความก้าวหน้า จำนวน 59 ข้อ ดังนี้

ด้านปริมาณงานที่ต้องการ	จำนวน	10	ข้อ
ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ที่นอกเหนือจากเงินเดือน	จำนวน	7	ข้อ
ด้านความเป็นมิตรและความร่วมมือของเพื่อนร่วมงาน	จำนวน	7	ข้อ
ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร	จำนวน	10	ข้อ
ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ	จำนวน	7	ข้อ
ด้านความมั่นคงและปลอดภัยในงาน	จำนวน	9	ข้อ
ด้านโอกาสในการเจริญเติบโตและความก้าวหน้า	จำนวน	9	ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบในมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยที่ 1 ให้คะแนนความคิดเห็นทางบวก ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความในประโยคมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความในประโยคมาก

3	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความในประโยคปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความในประโยคน้อย
1	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความในประโยคน้อยที่สุด

ส่วนเกณฑ์การให้คะแนนความคิดเห็นทางลบ ดังนี้

1	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความในประโยคมากที่สุด
2	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความในประโยคมาก
3	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความในประโยคปานกลาง
4	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความในประโยคน้อย
5	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความในประโยคน้อยที่สุด

การแปลผลคะแนน จากคะแนนเฉลี่ยรายด้านของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์ดังนี้
(ประคอง วรรณสูตร, 2542)

คะแนนเฉลี่ย	ระดับของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในงาน
4.50-5.00	สูงมาก
3.50-4.49	สูง
2.50-3.49	ปานกลาง
1.50-2.49	ต่ำ
1.00-1.49	ต่ำมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความเหนื่อยหน่ายในงาน โดยใช้แนวคิดของแมสแลชและเจ็คสัน (Maslach & Jackson, 1981) ซึ่งได้ผ่านการแปลย้อนกลับโดยศิริยา สัมมาวาจ (2532) แบ่งการวัดออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ การลดความเป็นบุคคลในผู้อื่น และการลดความสำเร็จ

ส่วนบุคคล จำนวน 22 ข้อ ดังนี้

ความอ่อนล้าทางอารมณ์	จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 6, 8, 13, 14, 16, 20
การลดความเป็นบุคคลในผู้อื่น	จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ข้อ 5, 10, 11, 15, 22
การลดความสำเร็จส่วนบุคคล	จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ข้อ 4, 7, 9, 12, 17, 18, 19, 21

ลักษณะคำถามเป็นปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบในมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 7 ระดับ โดยที่ให้คะแนนความรู้สึกทางบวก ดังนี้

ไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนั้นเลย	6	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นปีละ 2-3 ครั้ง	5	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นเดือนละ 1 ครั้ง	4	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นเดือนละ 2-3 ครั้ง	3	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	2	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง	1	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นทุกวัน	0	คะแนน

ส่วนเกณฑ์การให้คะแนนความรู้สึกทางลบ ดังนี้

ไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนั้นเลย	0	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นปีละ 2-3 ครั้ง	1	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นเดือนละ 1 ครั้ง	2	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นเดือนละ 2-3 ครั้ง	3	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	4	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง	5	คะแนน
มีความรู้สึกเช่นนั้นทุกวัน	6	คะแนน

การแปลผลคะแนน จากคะแนนเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์การกำหนดคะแนนของแมสแลช และแจ็กสัน (Maslach & Jackson, 1986 อ้างในสิริระยา สัมมาวาจ, 2532) ในแต่ละด้านออกเป็น 3 ระดับคือระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง ดังนี้

ความเหนื่อยหน่ายในงาน	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง
ความอ่อนล้าทางอารมณ์	0-16 คะแนน	17-26 คะแนน	27 คะแนนขึ้นไป
การลดความเป็นบุคคลในผู้อื่น	0-6 คะแนน	7-12 คะแนน	13 คะแนนขึ้นไป
การลดความสำเร็จส่วนบุคคล	0-31 คะแนน	32-38 คะแนน	39 คะแนนขึ้นไป

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือนี้ ผู้วิจัยได้หาความตรงตามเนื้อหาและความเชื่อมั่น ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

แบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในงาน

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในงานที่สร้างขึ้น ไปหาความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลด้านการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2 ท่าน พยาบาลประจำการโรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราชที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 2 ท่านและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยด้านขวัญกำลังใจ 1 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ และนำแบบสอบถามนี้มาคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (CVI) ได้เท่ากับ .92 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้มีความชัดเจนของเนื้อหามากยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

แบบสอบถามความเหนื่อยหน่ายในงาน

เครื่องมือนี้ได้ผ่านการแปลย้อนกลับโดยลิระยา สัมมาวาจ (2532) และตรวจความหมายที่ถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ 1 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล 5 ท่าน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องและความชัดเจนทางด้านภาษาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 ท่าน ผู้วิจัยจึงไม่ทำการหาความตรงตามเนื้อหาซ้ำ

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability)

แบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในงาน

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในงานที่ผ่านการตรวจความตรงตามเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ที่โรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงราย และนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคได้เท่ากับ .85

แบบสอบถามความเหนื่อยหน่ายในงาน

ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามความเหนื่อยหน่ายในงาน ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ที่โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงราย และนำมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค ได้ความเหนื่อยหน่ายด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการลดความเป็นบุคคลในผู้อื่น และด้านการลดความสำเร็จส่วนบุคคล เท่ากับ .86 .85 และ .62 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเสนอโครงร่างผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ วิธีดำเนินการศึกษา และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และผู้วิจัยได้แนบรายละเอียดในเรื่องการแนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแบบสอบถาม ขอความร่วมมือในการทำแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถขอถอนตัวออกจากการวิจัยเมื่อไรก็ได้โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ตามมา โดยข้อมูลทุกอย่างที่ได้จากการศึกษาจะเก็บไว้เป็นความลับ และไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาออกมาในลักษณะภาพรวม และนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. หลังจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยินยอมให้ดำเนินการศึกษา ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านทางคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. หลังจากได้รับการอนุญาตจากผู้อำนวยการ โรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้
3. ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าหอผู้ป่วยทุกแผนกเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองให้กับกลุ่มตัวอย่างตามชื่อที่ระบุไว้หน้าซอง โดยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และภายหลังจากทำแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้วของบัณฑิต โดยผู้วิจัยกำหนดขอรับแบบสอบถามคืนภายในเวลา 2 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 415 ฉบับ และผู้วิจัยได้นัดหมายใหม่อีกภายในเวลา 1 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 25 ฉบับ

5. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามภายหลังได้รับคืน ได้แบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งหมด 436 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.09 และแบบสอบถามที่ตอบไม่สมบูรณ์ในส่วนของคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านความตั้งใจที่จะออกจากวิชาชีพพยาบาล จำนวน 4 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 0.91 หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมด 440 ฉบับมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ เพศ สถานภาพสมรส และระยะเวลาการทำงาน กับความเหนื่อยหน่ายในงาน วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (pearson product-moment correlation coefficient) โดยที่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพสมรสเป็นตัวแปรนามบัญญัติ จึงปรับเป็นตัวแปรหุ่น (dummy variables) ดังนี้

เพศชาย = 0 เพศหญิง = 1

สถานภาพสมรสโสด = 0 สถานภาพสมรสหม้าย หย่า แยก = 1

3. ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในงานและความเหนื่อยหน่ายในงานของพยาบาลวิชาชีพ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในงานกับความเหนื่อยหน่ายในงาน วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สำหรับการแปลความหมายค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ใช้เกณฑ์ดังนี้ (ประคองกรรณสูตร, 2538)

ค่าระหว่าง 0.70-1.00	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
ค่าระหว่าง 0.30-0.69	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
ค่าระหว่าง 0.29	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

5. ปัจจัยทำนายของความเหนื่อยหน่ายในงานของพยาบาลวิชาชีพจากปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในงานวิเคราะห์โดยการถดถอยแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression) การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน พบว่า 1) ความคลาดเคลื่อน (residual) มีการกระจายแบบปกติและมีการกระจายอยู่รอบๆค่าศูนย์ แสดงว่าตัวแปรตามมีการแจกแจงแบบปกติและตัวแปรอิสระทุกตัวมีความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเท่ากัน (ไม่มีภาวะ heteroscedasticity) 2) การพิจารณาว่าค่าความคลาดเคลื่อนที่เป็นอิสระต่อกัน (no autocorrelation) โดยพิจารณาจากค่า durbin-watson พบว่าได้ค่าเท่ากับ 1.779 3) ตัวแปรอิสระจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (ไม่เกิด multicollinearity) พบว่าค่า tolerance เท่ากับ .993 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) เท่ากับ 1.007 ดังในภาคผนวก จ